

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การเสนอผลของการวิจัยเรื่อง "การศึกษาเปรียบเทียบการถ่ายทอดงานแกะสลักไม้ด้วยวิธีพื้นบ้านในจังหวัดลำปาง และวิธีการสอนงานแกะสลักไม้ในวิทยาเขตเพาะช่าง สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล" เป็นการศึกษาแกะสลักไม้ที่เป็นอาชีพของชาวนาชนบทและการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา เพื่อให้ทราบถึงลักษณะความเหมือน ความแตกต่าง และข้อค้นพบอื่น ๆ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาวิชาชีพในระบบการศึกษาและการประกอบอาชีพของชาวนาชนบท มีสาระครอบคลุม วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการถ่ายทอดงานแกะสลักไม้ได้ด้วยวิธีการแบบพื้นบ้านในจังหวัดลำปาง และวิธีการสอนงานแกะสลักไม้ในวิทยาเขตเพาะช่าง สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ในด้านต่อไปนี้

1. ภูมิหลังของผู้รับการถ่ายทอดหรือผู้เรียน และผู้ให้การถ่ายทอดหรือผู้สอน
2. วัตถุประสงค์ของการถ่ายทอดแบบพื้นบ้านในจังหวัดลำปาง และวิธีการสอนในวิทยาเขตเพาะช่าง
3. ขั้นตอนในการถ่ายทอดหรือวิธีสอน
4. วัสดุอุปกรณ์และวัตถุดิบในการปฏิบัติ

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยแบ่งขั้นตอนการดำเนินงาน สรุปได้คือ

1. การศึกษาค้นคว้าข้อมูลพื้นฐานจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อเป็นแนวทางการศึกษาข้อมูลและการวิจัย เพื่อเป็นการวิเคราะห์นำไปใช้เป็นการรอบในการศึกษาเปรียบเทียบการถ่ายทอดงานแกะสลักไม้ด้วยวิธีการแบบพื้นบ้านและแบบในสถานศึกษา

2. สัมภาษณ์ผู้ที่ทำการวิจัยทั้งที่บ้านหลุก อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง และวิทยาเขตเพาะช่าง สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล กรุงเทพฯ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดลักษณะของข้อมูลที่จะค้นคว้า

พื้นที่ทำการวิจัย ที่บ้านหลุกได้กำหนดลักษณะข้อมูลเพื่อการศึกษา 2 ทาง คือ

- 2.1 ลักษณะทางกายภาพ ได้แก่ ความหนาแน่นของชุมชน การคมนาคม และส่วนประกอบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 2.2 ลักษณะทางบุคคลในการให้ข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ผู้นำกลุ่มแกะสลักไม้ในขั้นต้น

ในส่วนของสถานศึกษาคือ วิทยาเขตเพาะช่าง ได้มีการสัมภาษณ์ผู้สอนและผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องเพื่อสอบถามความเป็นไปได้ในการดำเนินการวิจัยตามลักษณะ 2 ประการ ดังกล่าวข้างต้น จากการศึกษาทำให้ได้ข้อกำหนดของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง แยกประเภทได้ดังนี้คือ

- 2.3 กลุ่มตัวอย่างผู้ถ่ายทอดผู้มีอาชีพแกะสลักไม้บ้านหลุก อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง จำนวน 10 คน
- 2.4 กลุ่มตัวอย่างผู้รับการถ่ายทอดแกะสลักไม้ บ้านหลุก อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง จำนวน 5 คน
- 2.5 ประชากรผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการสอนวิชาแกะสลัก 1 และแกะสลัก 2 วิทยาเขตเพาะช่าง สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
- 2.6 ประชากรผู้เรียนวิชาแกะสลัก 1 และแกะสลัก 2 ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) วิทยาเขตเพาะช่าง สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล จำนวน 30 คน

3. การสร้างเครื่องมือในการวิจัยจากการสำรวจและศึกษาในขั้นต้น ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามที่มีลักษณะเหมาะสมกับนักศึกษาซึ่งสามารถตอบคำถามและแสดงความคิดเห็น โดยมีโครงสร้างของคำถามเกี่ยวข้องกับตัวผู้เรียนและตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้แบบสอบถามแบบปลายเปิด ซึ่งผู้กรอกสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างกว้างขวาง แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือที่มีความเหมาะสมกับกลุ่มประชากร ได้แก่ ผู้ถ่ายทอด ผู้รับการถ่ายทอด และผู้ปฏิบัติงานสอนที่สามารถให้สัมภาษณ์เพื่อทราบถึงข้อความรู้ที่บุคคลดังกล่าวจะสะสมหรือมีประสบการณ์อยู่ โดยแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวาง แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมใช้กับกลุ่มประชากรผู้รับการถ่ายทอดที่อยู่ในลักษณะผู้ฝึกหัดแกะสลักไม้ โดยจดบันทึกและบอกลักษณะบ่งชี้ที่เป็นพฤติกรรมจากการเลือกลักษณะที่เหมาะสมเครื่องมือกับประชากรที่ศึกษาแล้วนำเอาข้อมูลที่ได้รับจากข้อ 1 และข้อ 2 มาเป็นกรอบข้อกำหนดสร้างเครื่องมือและปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วจึงนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ซึ่งผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย

- 3.1 นายอินสนธ์ วงศ์สาม ผู้เชี่ยวชาญด้านงานแกะสลัก จังหวัดลำปาง
- 3.2 นายวิที พาณิชพันธ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน จังหวัดเชียงใหม่

3.3 นายโพธิ์ทอง แก้วสุทธิ ผู้เชี่ยวชาญและทรงคุณวุฒิในส่วนราชการ จังหวัด เชียงใหม่

3.4 นายสำเร็จ พันธุ์สนิท ผู้เชี่ยวชาญและทรงคุณวุฒิทางการศึกษา กรุงเทพฯ

4. การนำเครื่องมือไปใช้ ตามลักษณะกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ ผู้ถ่ายทอด 10 คน ผู้รับการถ่ายทอด 5 คน และผู้ปฏิบัติการสอน 2 คน ใช้แบบสัมภาษณ์โดยการบันทึกลงในแบบฟอร์ม การสัมภาษณ์ ผู้รับการถ่ายทอดใช้แบบสังเกตพฤติกรรมจดบันทึกเหตุการณ์ประจำวันของผู้รับการ ถ่ายทอด 2 ครั้ง ผู้เรียนใช้แบบสอบถาม โดยการแจกให้กรอกแบบสอบถามแบบปลายเปิด 30 คน

5. นำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้านภูมิหลัง, ด้านวัตถุประสงค์การถ่ายทอด, ขั้นตอนในการ ถ่ายทอด, วัสดุอุปกรณ์และวัตถุดิบในการปฏิบัติ โดยเสนอเป็นร้อยละและความถี่ แล้วจึงนำมา อภิปรายโดยการเปรียบเทียบด้วยความเรียงบรรยายความเหมือนและความแตกต่างของข้อมูล

สรุปผลการวิจัย

1. ด้านภูมิหลัง

1.1 สรุปผลด้านสถานะภาพภูมิหลังของผู้ถ่ายทอดการแกะสลักไม้แบบพื้นบ้าน พบว่ามี อายุส่วนใหญ่ในช่วง 20 - 40 ปี เป็นเพศชายนับถือศาสนาพุทธเป็นคนในท้องถิ่นมีสัญชาติและเชื้อ ชาติไทย มีครอบครัวแล้วระดับการศึกษาประถม 1 ถึงประถม 4 ทำนาเป็นอาชีพหลัก รายได้ต่อ เดือนจากการแกะสลักไม้ประมาณ 2,500 - 3,500 บาท มีรายได้พิเศษเพียง 3 รายอยู่ระหว่าง 1,500 - 3,500 บาทต่อเดือน มีความสัมพันธ์กับสมาชิกในชุมชนอย่างดี สังคมภายนอกคือการ เข้าในตัวเมือง 1 ถึง 5 ครั้งต่อเดือน การร่วมงานประเพณีของชุมชนแล้วแต่ความคึกคักหรือ ใกล้ชิดด้านความสามารถอยู่ในระดับดีมาก ถึงดีส่วนความชำนาญอยู่ในขั้นดี

1.2 สรุปผลด้านสถานะภาพภูมิหลังของผู้รับการถ่ายทอดการแกะสลักไม้แบบพื้นบ้าน พบ ว่าผู้ที่มาฝึกหรือเรียนการแกะสลักไม้แบบพื้นบ้านจะมีอายุส่วนใหญ่ในช่วง 12 - 18 ปี เป็นเพศ ชาย นับถือศาสนาพุทธ เป็นคนในท้องถิ่นเช่นเดียวกับกับผู้ถ่ายทอดมีสัญชาติและเชื้อชาติไทย ยัง เป็นโสด ระดับประถม 5 ถึงประถม 6 ทำนาเป็นอาชีพหลักรายได้ต่อเดือนจากการแกะสลักไม้ ไม่เกิน 2,500 บาท มีสุขภาพแข็งแรง มีความสนใจในงานแกะสลักไม้เคยฝึกการแกะสลักไม้มา นาน ประมาณ 2 - 3 ปี รายได้หลัก 1,000 บาทต่อเดือน ไม่มีรายได้พิเศษอย่างอื่นเลย สังคม ภายนอกเข้าเมือง 1 ถึง 5 ครั้งต่อเดือน การร่วมงานบุญในชุมชนจะหยุดงานประจำแล้วร่วมงาน ทุกครั้ง

1.3 สรุปผลด้านสถานะภาพภูมิหลังของผู้ปฏิบัติการสอนวิชาแกะสลัก 1 และแกะสลัก 2 เนื่องจากมีประชากรอยู่เพียง 2 คน จึงแยกสรุปดังนี้คือ

อาจารย์ทั้งสองท่านเป็นอาจารย์ประจำแผนกวิชาเครื่องไม้ มีอายุ 48 ปี และ 59 ปี นับถือศาสนาพุทธ เชื้อชาติและสัญชาติไทย เป็นชาวสุพรรณบุรี และชาวพัทลุง สมรสแล้ว

จบการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี สาขาศิลปกรรมและสาขามัธยมศึกษา รับราชการเมื่อปี พ.ศ.2515 และ พ.ศ.2499 รายได้ประจำประมาณ 15,000 บาทถึง 20,000 บาท รายได้พิเศษประมาณ เดือนละ 5,000 บาทถึง 8,000 บาท อาจารย์ทั้งสองท่านเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมของอาชีพครู มีความสนใจความเคลื่อนไหวในการแสดงผลงานนิทรรศการด้านการแกะสลักไม้ และมีประสบการณ์ด้านการสอนแกะสลักไม้มานาน 4 ปี และ 5 ปี

1.4 สรุปผลด้านสถานะภาพภูมิหลังของผู้เรียนวิชาแกะสลัก 1 และแกะสลัก 2 วิทยาเขตเพาะช่าง สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ผู้เรียนส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 19 ปีถึง 23 ปี เป็นเพศชาย นับถือศาสนาพุทธ ภูมิลำเนาเดิมส่วนใหญ่อยู่ในกรุงเทพฯ ปัจจุบันอยู่แผนกวิชาเครื่องไม้ วิชาเอกเครื่องไม้ คณะวิชาศิลปหัตถกรรม อยู่ชั้นปีที่ 2 ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ส่วนใหญ่จบมาจากสถานศึกษาเอกชน เมื่อปีการศึกษา 2536 ในสาขาวิชาศิลปประยุกต์ ผลการศึกษาเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.00 - 3.00 มีค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาทาว์สตูฝึกประมาณเดือนละ 1,500 บาทถึง 2,000 บาท สำหรับวิชาแกะสลัก 1 และ แกะสลัก 2 มีค่าใช้จ่ายประมาณ เดือนละ 100 - 300 บาท มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง มีความสนใจในงานแกะสลักไม้มาก ไม่เป็นสมาชิกชมรมฯ แต่ร่วมกิจกรรม และไม่ใช่มหาชิกนอกวิทยาเขตฯ เลย ร่วมงานประเพณีและ วัฒนธรรมนาน ๆ ครั้ง ไม่เคยมีประสบการณ์ด้านแกะสลักไม้เลย

2. วัตถุประสงค์การถ่ายทอด

2.1 สรุปผลด้านวัตถุประสงค์ของการถ่ายทอดการแกะสลักไม้ในส่วนของผู้ให้การถ่ายทอด และรับการถ่ายทอด การแกะสลักไม้ในแบบพื้นบ้าน โดยการใช้วิธีการแกะสลักเป็นข้อกำหนด ในการศึกษาวัตถุประสงค์ของการถ่ายทอด คือ

2.1.1 ความรู้เกี่ยวกับไม้ชนิดต่างๆ เพื่อให้รู้จักเลือกไม้ การเตรียมไม้ขนาดของ ไม้ให้สัมพันธ์กับขนาดของงานและลวดลาย

2.1.2 ความรู้เกี่ยวกับลายและรูปทรง เพื่อให้การแกะสลักมีความถูกต้องและ สร้างเสริมจินตนาการของผู้แกะสลัก

2.1.3 ความรู้เรื่องการแกะสลักไม้ เพื่อให้ผู้รับการถ่ายทอดสามารถแกะสลักไม้ ได้ถูกต้องตามลำดับขั้นตอน

2.1.4 ความรู้ในการใช้เครื่องมือ สามารถเลือกใช้เครื่องมือในการแกะสลัก ให้เหมาะสมตามสภาพของงาน

2.2 สรุปผลด้านวัตถุประสงค์ของสาขาวิชาต่อการจัดการเรียนการสอนในวิทยาเขต เพาะช่างที่ผู้สอนและผู้เรียนต้องปฏิบัติคือ

2.2.1 ความรู้ทางด้านทฤษฎีในงานศิลปหัตถกรรมเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ในคุณค่า การอนุรักษ์และพัฒนางานศิลปหัตถกรรม

2.2.2 สามารถปฏิบัติตนในหน้าที่ของช่างศิลปหัตถกรรมและส่วนที่เกี่ยวข้อง

2.2.3 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การแก้ปัญหาด้วยหลักการและเหตุผล

2.2.4 มีระเบียบวินัย คุณธรรมความซื่อสัตย์สุจริต ชยันหมั่นเพียร ความสำนึก
ในศิลปวัฒนธรรม รับผิดชอบต่อหน้าที่และสังคม

2.3 สรุปผลด้านวัตถุประสงค์ของรายวิชาแกะสลัก 1 ที่ผู้สอนและผู้เรียนต้องถือปฏิบัติ
ในการการเรียนการสอน คือ

2.3.1 ความรู้เกี่ยวกับลวดลายที่แกะสลักชนิดต่าง ๆ ทั้งในและสากล

2.3.2 ความรู้และวิธีใช้เครื่องมือแกะสลัก

2.3.3 ความรู้เกี่ยวกับไม้ที่ใช้แกะสลัก

2.3.4 เกิดทักษะในการใช้เครื่องมือ

2.4 สรุปผลด้านวัตถุประสงค์ของรายวิชา แกะสลัก 2 ที่ผู้สอนและผู้เรียนต้องถือปฏิบัติ
ในการเรียนการสอน คือ

2.4.1 การแกะสลักลวดลายประกอบชิ้นงาน

2.4.2 การเพิ่มทักษะการแกะสลักลวดลาย

2.4.3 สามารถประยุกต์ลวดลายทั้งในและสากลมาใช้ให้เหมาะสมกับงานและ

รสนิยม

2.4.4 สร้างความชำนาญในการใช้เครื่องมือแกะสลัก

ขั้นตอนการถ่ายทอดหรือการเรียน

3.1 สรุปผลขั้นตอนการถ่ายทอดและรับการถ่ายทอด การแกะสลักไม้แบบพื้นบ้าน มีชั้น
ตอนดังนี้คือ

3.1.1 ขั้นตอนเตรียมการ

- เลือกไม้ แล้วแต่แบบงานที่จะแกะสลักถูกต้องตามลักษณะของงาน
- เลือกลายหรือรูปแบบให้มีความเหมาะสมกับลักษณะของ ไม้ตามความ

ถนัดของผู้ฝึก

- ร่างภาพบนชิ้นงานหรือกระดาษ โดยใช้ดินสอดำ
- เครื่องมือที่ใช้แกะสลัก เช่น ค้อนไม้, ขวาน, มีด, สี่งู ชนิดและ

ขนาดต่าง ๆ ได้ถูกต้อง

3.1.2 ขั้นตอนการแกะสลัก

- ร่างภาพที่ต้องการลงบน ไม้
- เลือกเครื่องมือตามลักษณะของงานที่แกะสลัก
- ถือเครื่องมือถูกต้องทุกขั้นตอน
- จรดหรือวาดคมลึ่ว ตามลักษณะของลายหรือแบบใช้ค้อนหรือดิ่งสี่งูตาม

ลักษณะของลายหรือแบบ

- การตั้งค้อนหรือส่ว
- ตกแต่งชิ้นงานที่แกะสลักให้เรียบร้อยและสวยงาม

3.2 สรุปผล ขั้นตอนการสอนของอาจารย์ทั้ง 2 ท่าน ในส่วนของสถานศึกษาวิทยาเขต เพาะช่าง คือ

3.2.1 โดยมีขั้นตอนในทางทฤษฎีการสอนดังนี้ คือ

- รู้ลักษณะภาพหรือลายที่จะนำมาแกะในส่วนการจัดวางสิ่งที่จะแกะ
- รู้จักชนิดของ ไม้ที่จะใช้แกะสลัก
- รู้จักชื่อและวิธีใช้ เครื่องมือที่ใช้แกะสลัก
- รู้วิธีปฏิบัติงานแกะสลักไม้
- รู้จักวิธีบำรุงรักษาเครื่องมือแกะสลัก

3.2.2 โดยมีขั้นตอนในทางปฏิบัติการสอน ดังนี้คือ

- นำเข้าสู่บทเรียนแจ้งขอบข่ายวิชาและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ให้ทราบ
- ศึกษารูปแบบจากตัวอย่างที่จะแกะสลัก
- เตรียมแบบและลวดลาย
- เตรียมเครื่องมือแกะสลักที่จำเป็น ในงานแต่ละชิ้น
- เตรียมวัสดุที่จะนำมาแกะสลักให้เหมาะสม
- แนะนำวิธีการใช้เครื่องมือ, การลับ, การเก็บรักษา
- สาธิตการแกะสลักให้ผู้เรียนดู

3.3 สรุปผลขั้นตอนการเรียนรู้วิชาแกะสลัก 1-2 ของผู้เรียนในวิทยาเขตเพาะช่าง คือ

3.3.1 ภาคทฤษฎี

รู้ลักษณะภาพหรือลวดลายที่จะนำมาแกะสลักในส่วนของชนิด การจัดวาง
บนวัสดุที่จะแกะสลัก

- รู้ชนิดและคุณสมบัติของ ไม้ที่จะใช้แกะสลัก
- รู้จักชื่อและวิธีใช้ เครื่องมือที่ใช้แกะสลัก
- รู้วิธีปฏิบัติงานแกะสลักไม้
- รู้จักวิธีบำรุงรักษาเครื่องมือแกะสลัก

3.3.2 ภาคปฏิบัติ

- เลือกลายที่จะแกะสลัก
- เลือกเครื่องมือที่ใช้ในการแกะสลัก

- ลอกลายลงบนไม้
- แกะสลักเส้นและพื้นรอบ ๆ ตัวลาย
- ตกแต่งตัวลาย

4. เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์และวัตถุดิบที่ใช้ปฏิบัติ

4.1 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ และวัตถุดิบของผู้ให้การถ่ายทอดในแบบพื้นบ้าน มีดังนี้ คือ

4.1.1 อุปกรณ์และเครื่องมือ

- มีเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการแกะสลักครบตามลักษณะงาน
- รู้จักชื่อ, ชนิดและวิธีใช้เครื่องมือ
- มีอุปกรณ์ประเภทไฟฟ้าช่วยประกอบในการแกะสลัก
- มีการจัดหาสร้างเครื่องมือในส่วนที่จะเหมาะสมกับลักษณะงานแกะ

สลักที่ปฏิบัติ

- มีแหล่งผลิตเครื่องมือที่สามารถจัดหาเครื่องมือมาใช้ได้
- มีความสามารถในการบำรุงรักษาเครื่องมือที่ใช้ได้

4.1.2 วัตถุดิบ

- รู้ชนิดของ ไม้ที่ใช้แกะสลักทุกชนิด
- รู้คุณสมบัติของ ไม้ที่ใช้แกะสลัก
- รู้ถึงปัญหาการขาดแคลนและหาวัสดุทดแทนการใช้ไม้

4.2 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านเครื่องมือวัสดุ และวัตถุดิบของผู้รับการถ่ายทอดในแบบพื้นบ้าน มีดังนี้ คือ

4.2.1 อุปกรณ์เครื่องมือ

- มีเครื่องมือไม่ครบตามลักษณะงาน
- รู้จักชื่อและวิธีใช้เครื่องมือบางชนิด
- ไม่มีอุปกรณ์ไฟฟ้าช่วยประกอบในการแกะสลัก
- การจัดหาเครื่องมือโดยการจัดซื้อ
- รู้จักแหล่งผลิตเครื่องมือที่อยู่ต่างหมู่บ้าน
- รู้จักบำรุงรักษาเครื่องมือในบางกรณี

4.1.2 วัตถุดิบ

- รู้จักชนิดของ ไม้ที่ใช้แกะสลัก
- รู้คุณสมบัติของ ไม้ที่ใช้แกะสลัก
- รู้ถึงปัญหาการขาดแคลน ไม้ที่ใช้แกะสลักและแก้ปัญหาโดยหาวัสดุทดแทน

4.3 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์และวัตถุดิบของผู้ปฏิบัติการ
สอนในสถานศึกษามีดังนี้คือ

4.3.1 อุปกรณ์และเครื่องมือ

- เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการแกะสลักไม้ไม่ครบตามลักษณะการใช้งาน
เพราะขาดงบประมาณสนับสนุนจากทางราชการ และเกิดการสูญหายง่าย
- รู้จักชื่อ, ชนิดและวิธีการใช้เครื่องมือทุกชนิด
- ไม่มีอุปกรณ์ประเภทไฟฟ้าช่วยประกอบในการแกะสลัก เพราะขาดงบ
ประมาณสนับสนุนจากทางราชการ

- การจัดหาหรือสร้างเครื่องมือเป็นไปได้อย่างบางชนิดต้องเดินทางไป
ซื้อไกล ๆ

- มีความรู้ความสามารถในการบำรุงรักษาเครื่องมือ

4.1.2 วัตถุดิบ

- รู้จักชนิดของ ไม้ที่ใช้แกะสลักทุกชนิด
- รู้คุณสมบัติของ ไม้ที่ใช้แกะสลักที่เหมาะสม
- รู้ถึงปัญหาการขาดแคลน ไม้และการหาวัสดุทดแทน ไม้

4.4 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์และวัตถุดิบของผู้เรียนใน
สถานศึกษามีดังนี้ คือ

4.4.1 อุปกรณ์เครื่องมือ

- มีเครื่องมือไม่ครบตามลักษณะงาน
- รู้จักชื่อและวิธีใช้เครื่องมือบางชนิด
- ไม่มีอุปกรณ์ไฟฟ้าช่วยประกอบในการแกะสลัก
- การจัดหาเครื่องมือโดยการจัดซื้อของทางราชการ
- รู้จักแหล่งผลิตเครื่องมือแต่อยู่ห่างไกล
- รู้จักบำรุงรักษาเครื่องมือในบางกรณี

4.1.2 วัตถุดิบ

- รู้ชนิดของ ไม้ที่ใช้แกะสลักบางชนิด
- รู้คุณสมบัติของ ไม้ที่ใช้แกะสลักบางชนิด
- ไม่ทราบถึงปัญหาการขาดแคลน ไม้เพราะทางราชการจัดหาวัสดุฝักมา

ให้และ ไม่หาวัสดุทดแทน

การอภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาเปรียบเทียบการถ่ายทอดงานแกะสลักไม้ด้วยวิธีการแบบพื้นบ้านในจังหวัดลำปาง และวิธีการสอนแกะสลักไม้ ในวิทยาเขตเพาะช่าง สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ในด้านต่อไปนี้คือ

1. สถานภาพภูมิหลัง ผู้ถ่ายทอดและผู้สอน มีความเหมือนกันในด้านการนับถือศาสนา เชื้อชาติ สัญชาติ สถานภาพครอบครัว ความชำนาญและความสามารถในการแกะสลักไม้ ส่วนที่มีความแตกต่างกันได้แก่ อายุของผู้ถ่ายทอดน้อยกว่าผู้สอน สาเหตุเนื่องมาจากอัตรากำลังในภาคการศึกษาของระบบราชการมีอย่างจำกัด ทำให้ขาดบุคลากรที่จะหมุนเวียนเข้ามาปฏิบัติหน้าที่สอนได้มากเหมือนภาคเอกชน จึงทำให้ผู้สอนมีอายุมากและมีจำนวนน้อย ซึ่งตรงกับความเห็นของปราณี วงศ์เทศ (2524) ที่ว่า สภาพไม่พร้อมทั้งสถานที่ อุปกรณ์และกำลังคน ของสถานศึกษาของทางราชการที่เปิดสอนทางด้านศิลปหัตถกรรมกำลังประสบปัญหาดังกล่าว ส่วนพื้นฐานการศึกษาของผู้ถ่ายทอดจะไม่สูงมากนัก ต่างกับผู้สอนที่เป็นผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันสาขาที่มีความเกี่ยวข้องกับงานหัตถกรรม แต่ผู้ถ่ายทอดจะมีเวลาในการสร้างสมประสบการณ์เป็นพื้นความรู้ ตามลักษณะการถ่ายทอดอาชีพของชุมชนไทย (ปราณี วงศ์เทศ, 2527) หรืองานช่างภายในครอบครัว ผู้สอนจะมีรายได้และอาชีพมั่นคงกว่าผู้ถ่ายทอด เพราะว่ามีเงินเดือนประจำและรายได้สูง เนื่องจากรับราชการมานาน ไม่มีการเปลี่ยนแปลงอาชีพ ต่างกับผู้ถ่ายทอดเมื่อเริ่มมีประสบการณ์ด้านแกะสลักไม้นาน ๆ มักจะ เปลี่ยนสถานภาพจากผู้ปฏิบัติงานแกะสลักไม้ไป เป็นผู้จำหน่ายหรือจัดการงานแกะสลักไม้ เพื่อให้ได้ค่าตอบแทนที่มากกว่าและงานเบากว่างานแกะสลักไม้ ผู้ถ่ายทอดและผู้สอนยังมีความแตกต่างกันในส่วนของภูมิฐานะ ผู้ถ่ายทอดจะเป็นคนภูมิฐานะท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งเป็นลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกิดจากสภาพในอดีตที่มีทรัพยากรหรือ วัตถุดิบในการสร้างงานมาก เช่น ไม้ (ละมุล จันทรหอม, 2533) จึงประกอบอาชีพในท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งมีความแตกต่างไปจากผู้สอนที่อยู่ต่างภูมิฐานะที่เข้ารับราชการจำเป็นต้องไปประจำในที่ต่าง ๆ ตามที่ถูกต้อง ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ผู้ถ่ายทอดมีความใกล้ชิดกับชุมชน แต่ผู้สอนมีความใกล้ชิดกับองค์กร

ส่วนสถานภาพภูมิหลังของผู้รับการถ่ายทอดกับผู้เรียน พบว่าผู้รับการถ่ายทอดมีอายุน้อยกว่าผู้เรียน สาเหตุเนื่องมาจากการจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาแล้วจึงเข้ามาฝึกฝนทางด้านอาชีพ ซึ่งต่างกับผู้เรียนต้องศึกษาตามระบบของการศึกษา จึงทำให้ผู้รับการถ่ายทอดจำเป็นต้องอาศัยอาชีพในท้องถิ่นหรือความใกล้ชิดกับอาชีพ ช่วยฝึกตั้งแต่อายุน้อย (สุเทพ สุนทรเกษม, 2530) ด้านการนับถือศาสนา เชื้อชาติและสัญชาติ ความสนใจในการศึกษา การมีสุขภาพแข็งแรง ทั้งผู้รับการถ่ายทอดและผู้เรียนต่างก็เหมือนกัน แต่มีความแตกต่างกันในส่วนของพื้นฐานการศึกษา ผู้รับการถ่ายทอดจะเรียนน้อยกว่าผู้เรียนจะเรียนอย่างต่อเนื่อง ทำให้ระยะเวลาในการเข้าสู่อาชีพต่างกัน ผู้รับการถ่ายทอดจะประกอบอาชีพเร็วกว่าผู้เรียน และผลที่ตามมาคือผู้รับการถ่ายทอดจะมีราย

ได้ขณะที่ฝึกปฏิบัติงาน แต่ผู้เรียนจะไม่มีรายได้ ด้านประสบการณ์เดิมพบว่าผู้รับการถ่ายทอดจะมีประสบการณ์เดิมด้านการแกะสลักไม้มากกว่า เนื่องจากสภาพแวดล้อมในชุมชน ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของ สมหมาย เปรมจิตต์ และคณะ (2528) ที่กล่าวถึงผลของการถ่ายทอดความรู้เรื่องช่างของศิลปินพื้นบ้าน โดยการศึกษาและรับการถ่ายทอดจากแหล่งที่ผลิตงานนั้น ๆ ทำให้ระยะเวลาที่ฝึกประสบการณ์แตกต่างไปจากผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนส่วนมากจะเข้ามาศึกษาสาขาหัตถกรรมนี้ โดยไม่มีทักษะและประสบการณ์มาเลย และจะไม่ยึดการแกะสลักไม้เป็นอาชีพด้วย ผู้รับการถ่ายทอดจะมีความสัมพันธ์กับชุมชน และผู้เรียนจะมีความสัมพันธ์กับสังคมในสถานศึกษา

ด้านวัตถุประสงค์ของการถ่ายทอดการแกะสลักไม้ของผู้ถ่ายทอด และผู้สอนต่างมีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายเช่นเดียวกันคือ มีความต้องการให้ผู้รับการถ่ายทอดและผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในการใช้เครื่องมือแกะสลักไม้ได้ แต่วัตถุประสงค์ของผู้สอนมีแนวหรือกรอบที่ถือปฏิบัติในการเรียนรู้ตามพฤติกรรมของ บลูม (BLOOM) จากแบบประเมินผลรายวิชาที่ผู้สอนกำหนด โดยการวัดด้านพุทธิพิสัย (COGNITIVE DOMAIN) โดยให้มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษา ด้านจิตพิสัย (AFFECTIVE DOMAIN) มีทัศนคติที่นำไปสู่การสร้างงานศิลปะ ด้านทักษะพิสัย (PSYCHOMOTER DOMAIN) เป็นทฤษฎีในการจัดการเรียนการสอนที่ถือปฏิบัติ โดยมีหลักสูตรสาขาวิชาเป็นภาพรวมและหลักสูตรรายวิชาเป็นส่วนย่อย เพื่อให้ผู้สอนต้องสอนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ 3 ด้าน ซึ่งแตกต่างไปจากผู้ถ่ายทอด ส่วนผู้ถ่ายทอดจะมุ่งเน้นทักษะความสามารถในการแกะสลักไม้เป็นสำคัญ ซึ่งตรงตามทฤษฎีการฝึกทักษะปฏิบัติ คือ ความรู้ถึงเรื่องที่จะฝึก ฝึกให้เกิดทักษะและฝึกให้เกิดความชำนาญ (ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2534) วัตถุประสงค์ทั้งสองแบบนี้มีลักษณะเด่นชัดคือแบบพื้นบ้านจะใช้ทฤษฎีทางด้านทักษะปฏิบัติ ฉะนั้นจุดเด่นคือ ทักษะความสามารถในการแกะสลักไม้ส่วนแบบในสถานศึกษาจะเน้นการนัดนาการไปทุก ๆ ด้านของผู้เรียนตามลำดับขั้น ไม่เน้นด้านทักษะมากนัก ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางศิลปศึกษา ของ บลูม (BLOOM, 1976)

ด้านขั้นตอนในการถ่ายทอดและวิธีการสอนแกะสลักไม้ พบว่าขั้นตอนการเตรียมไม้มีความแตกต่างกันสาเหตุจากลักษณะงานที่ผู้ถ่ายทอด และผู้สอนปฏิบัติมีความแตกต่างกัน และยังรวมไปถึงรูปแบบหรือลวดลายที่จะนำมาแกะสลักแตกต่างกันไปด้วย ความรู้เรื่องเครื่องมือที่ใช้แกะสลักมีชื่อเหมือนกันและถือได้ว่าเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ผู้ถ่ายทอดจะสร้างเครื่องมือและการใช้ให้เหมาะสมกับงานที่ปฏิบัติตามที่ได้กล่าวถึงเทคนิควิทยานพื้นบ้าน (เรณู อรรถจามาศ, 2528) และลักษณะรูปลักษณ์แตกต่างกัน เนื่องจากชนิดและลักษณะงานไม่เหมือนกัน รายละเอียดของขั้นตอนการถ่ายทอด พบว่าผู้ถ่ายทอดไม่ต้องเตรียมการสาริต และวัตถุประสงค์ในการสาริตแตกต่างกันไปด้วย ระยะเวลาในการสาริตแตกต่างกัน ผู้สอนมีเวลาจำนวนคาบจำกัด ทำให้วัตถุประสงค์ต้องชัดเจนผิดกับผู้ถ่ายทอดที่ขาดระบบ ตามลักษณะข้อมูลที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมผู้ถ่ายทอดที่มีลำดับขั้นไม่เรียงตามระบบเหมือนแบบในสถานศึกษา ความเห็นด้านวิธีการแกะสลักนูนสูง และลอยตัว ไม่มีความแตกต่างกัน สาเหตุจากพื้นฐานการใช้เครื่องมือที่เหมือนกัน แต่ลักษณะงานแตกต่างกัน กิจกรรมหลัง

สาธิตที่มอบหมายให้ผู้รับการถ่ายทอดหรือผู้เรียนปฏิบัติมีความแตกต่างกัน แรงจูงใจมีเช่นเดียวกัน ด้านการประเมินผลงานผู้ถ่ายทอดจะใช้ประสบการณ์เป็นส่วนหลักของการประเมินผู้สอนจะใช้วัตถุประสงค์รายวิชาเป็นเกณฑ์ประเมินโดยมีค่าเป็นคะแนน โดยขั้นตอนของผู้ถ่ายทอดยังคงยึดถือแนวทฤษฎีทักษะปฏิบัติคือ ความรู้ในเรื่องที่จะปฏิบัติ การฝึกทักษะและฝึกจนเกิดความชำนาญ ในลำดับขั้นตอนการถ่ายทอดแบบพื้นบ้านซึ่งยึดถือวัตถุประสงค์ของทฤษฎีทักษะปฏิบัติแล้วจึงมีส่วนของการเสริมการเรียนรู้(ปริยายพ วรค้อนุตรโรจน์, 2534) ช่วยสองลักษณะ คือ การเรียนรู้จากคนอื่น (extraneous feedback) โดยผู้รับการถ่ายทอด จะได้รับคำชมจากผู้ถ่ายทอด รู้ผลด้วยตนเอง (intraneous feedback) โดยการสังเกตด้วยตนเอง ในการประเมินผลซึ่งต่างกัน

ด้านขั้นตอนในการรับการถ่ายทอดหรือวิธีเรียนของผู้รับการถ่ายทอด และผู้เรียนจะมีลักษณะ เช่นเดียวกับกับส่วนของผู้ถ่ายทอดและผู้สอน เนื่องจากมีความสัมพันธ์กัน โดยตรงในส่วนของ การถ่ายทอดในแบบพื้นบ้านและในสถานศึกษาอยู่แล้ว จึงส่งผลให้ส่วนอื่น ๆ มีผลออกมาเช่นเดียวกัน

ด้านเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์และวัตถุดิบในการปฏิบัติงานแกะสลักไม้ของผู้ถ่ายทอดและผู้สอนที่ใช้ปฏิบัติในงานแกะสลักไม้ พบว่าผู้ถ่ายทอดมีความจำเป็นต้องใช้เครื่องมือให้ครบตามลักษณะงานเป็นผลมาจากวัตถุดิบที่ใช้แตกต่างกันเนื่องจากพื้นบ้านจะใช้ไม้ที่เนื้อแข็ง จึงทำให้เครื่องมือต้องมีขนาดใหญ่ขึ้นตามลักษณะการใช้งานของวัสดุในท้องถิ่น ในงานหัตถกรรมพื้นบ้าน ตามงานวิจัยของไชยวัฒน์ รุ่งเรืองศรีและคณะ (2528) และลักษณะงานที่ต่างกันยังมีผลถึงการใช้อุปกรณ์ไฟฟ้าที่ใช้ประกอบในการแกะสลักด้วย ผู้สอนไม่จำเป็นต้องใช้อุปกรณ์ไฟฟ้า เครื่องมือที่ใช้ยากจึงแตกต่างกันคนละประเภท ชนิดของไม้แตกต่างกันตามลักษณะงาน ผู้ถ่ายทอดไม่จำใจ ผู้สอนจะใช้ไม้สัก การจัดหาวัตถุดิบคือไม้ ผู้ถ่ายทอดต้องเดินทางไปหาซื้อเองเนื่องจากขาดวัสดุ(มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2521) ส่วนผู้สอนจัดซื้อโดยระบบราชการ ผู้ถ่ายทอดมีปัญหาด้านวัตถุดิบมากกว่าผู้สอน ผู้ถ่ายทอดสามารถหาวัตถุดิบแทนไม้ได้ แต่ผู้สอนคิดใน ส่วนของการประหยัดไม้และการหาไม้จากแหล่งอื่น ๆ มาใช้ คุณสมบัติของไม้ที่เหมาะสมของผู้ถ่ายทอดและผู้สอนเหมือนกันคือ ไม้สักที่เหมาะสมในการแกะสลัก คือแกะง่าย เนื้อนุ่ม ลายสวย ทำสีสวย

ด้านเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์และวัตถุดิบของผู้รับการถ่ายทอดและผู้เรียน ใช้ปฏิบัติงานแกะสลักไม้พบว่าผู้รับการถ่ายทอดมีความจำเป็นต้องใช้เครื่องมือครบตามลักษณะงานมากกว่าผู้เรียน และฝึกทักษะในด้านการใช้อุปกรณ์ไฟฟ้า ส่วนผู้เรียนไม่จำเป็นต้องใช้อุปกรณ์ไฟฟ้า เพราะงานมีขนาดเล็ก การบำรุงรักษาเครื่องมือ ผู้รับการถ่ายทอดจะมีความรู้ความสามารถบำรุงรักษา มากกว่าผู้เรียน สาเหตุเนื่องมาจากความจำเป็นและใกล้ชิดเครื่องมือ ส่วนเครื่องมือที่ใช้ยากมีความแตกต่างกันตามลักษณะงานที่ปฏิบัติ ไม้สักเป็นไม้คุณภาพดีในการใช้แกะสลัก

ฉะนั้นการใช้เครื่องมือแกะสลักไม้ของผู้ถ่ายทอดจึงเป็นการใช้เครื่องมือที่อยู่ในท้องถิ่นตามลักษณะงานที่ผลิตในแหล่งนั้นๆ สมหมาย เปรมจิตต์และคณะ (2528) ได้ศึกษาการใช้เครื่องมือในงานหัตถกรรมดังกล่าวและถือได้ว่าเป็นการใช้เทคนิคพื้นบ้านระดับล่าง ในวิถีชีวิตประจำวัน (เรณู อรรจุมาศร์, 2528)

ข้อเสนอแนะงานวิจัย

จากการศึกษาเปรียบเทียบการถ่ายทอดงานแกะสลักไม้ ด้วยวิธีการแบบพื้นบ้านในจังหวัดลำปาง และวิธีการสอนงานแกะสลักไม้ในวิทยาเขตเพาะช่าง สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ผู้วิจัยแบ่งข้อเสนอแนะในส่วนต่าง ๆ ที่ได้ศึกษาครั้งนี้เป็น 2 ส่วนคือ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 ด้านสถานะภาพของผู้ถ่ายทอด ซึ่งมีอาชีพแกะสลักไม้ส่วนใหญ่จะมีอาชีพต่าง ๆ ด้านการเกษตรควบคู่ไปกับอาชีพการแกะสลักไม้ ทำให้ขาดความต่อเนื่อง ในอาชีพการแกะสลักไม้ ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพของงาน การดำเนินการอย่างจริงจัง ฉะนั้นควรจัดตั้งกลุ่มผู้แกะสลักไม้เพื่อการพัฒนาส่วนอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับสถานะภาพ

1.2 ด้านสถานะภาพของผู้สอนการแกะสลักไม้ในสถานศึกษา พบว่ามีจำนวนบุคลากรน้อยมาก จากอดีตที่เคยนำผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ชำนาญงานในงานหัตถกรรมแต่ละสาขาทั่วภูมิภาคของประเทศมาเป็นผู้สอน ได้ปรับเปลี่ยนมาเป็นข้าราชการครูที่ต้องศึกษาส่วนอื่น ๆ หลาย ๆ ด้านพร้อม ๆ กันทำให้ศักยภาพด้านวิชาชีพลดน้อยลง ฉะนั้นควรได้มีการศึกษาเพื่อพิจารณาสถานะภาพผู้สอนทางด้านอาชีพว่าควรมีลักษณะใด

1.3 ด้านสถานะภาพของผู้รับการถ่ายทอดงานแกะสลักไม้ในแบบพื้นบ้าน ส่วนหนึ่งยังเป็นผู้ขาดโอกาสทางการศึกษา การวิจัยพบว่าพื้นฐานการศึกษาทำให้การพัฒนาในด้านต่าง ๆ เป็นไปได้ช้า เช่น การรับทราบข่าวสาร วิธีการใหม่ ๆ หรือแนวทางการพัฒนาที่เกิดขึ้นจากสภาพสังคมข่าวสารขาดการเชื่อมต่อดังกล่าวด้วยตัวเอง ฉะนั้นแนวทางการพัฒนาการศึกษาของผู้รับการถ่ายทอดจึงควรมีการศึกษาวิจัยลักษณะที่เหมาะสมกับสถานะภาพและสังคม

1.4 ด้านสถานะภาพของผู้เรียนในการศึกษา พบว่าผู้เรียนส่วนใหญ่มีพื้นฐานการศึกษาเดิมไม่เกี่ยวข้องกับวิชาแกะสลัก 1 และแกะสลัก 2 ยังส่งผลต่อการเรียนและการปฏิบัติงานที่มีความจำเป็นต้องอาศัยทักษะ และได้รับคำบอกเล่าจากผู้สอนว่าผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่คิดที่จะประกอบอาชีพทางด้านนี้ โดยเฉพาะการเรียนที่ต้องใช้ร่างกายและต้องมีความอดทนสูง ฉะนั้นควรได้มีการศึกษาด้านสถานะภาพพื้นฐานของผู้เรียนด้านหัตถกรรมว่าควรมีลักษณะเช่นไร

1.5 ด้านวัตถุประสงค์ที่ผู้ถ่ายทอดแกะสลักไม้แบบพื้นบ้านกำหนด จะไม่มุ่งเน้นให้ผู้รับการถ่ายทอดรับทราบส่วนอื่น ๆ ที่มีผลต่ออาชีพแกะสลักไม้ แต่จะปล่อยให้ผู้รับการถ่ายทอดได้ประสบปัญหาเอง จึงมีลักษณะเหมือนผู้สอนแบบขึ้นนามากกว่าที่จะถ่ายทอดให้ผู้รับการถ่ายทอดเกิด

ความเข้าใจโดยตรง ฉะนั้นควรมีการศึกษาเฉพาะวัตถุประสงค์หรือผลสัมฤทธิ์ของการถ่ายทอดงาน
หัตถกรรมพื้นบ้าน

1.6 ด้านวัตถุประสงค์ของผู้สอน ในสถานศึกษา มีลักษณะที่มีหลักสูตรสาขาวิชา
หัตถกรรมและหลักสูตรลักษณะรายวิชาเป็นกรอบในการสอน โดยธรรมชาติของวัตถุประสงค์จะ
เขียนคาดหวังค่อนข้างสูง ในผลสัมฤทธิ์ โดยให้ผู้สอนเลือกปฏิบัติเพิ่มหรือลดในแต่ละส่วนของลักษณะ
รายวิชา ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถเรียนได้ตามวัตถุประสงค์ ฉะนั้นผู้สอนจึงต้องมีความรู้ความเข้าใจ
ในหลักสูตรลักษณะรายวิชา เพื่อโอกาสในการยืดหยุ่นและปฏิบัติงานแต่ละช่วงให้ครบตามวัตถุประสงค์
ลักษณะรายวิชา

1.7 ด้านวัตถุประสงค์ของผู้รับการถ่ายทอดในแบบพื้นบ้าน และผู้เรียนในสถาน
ศึกษา ต่างก็มีความสัมพันธ์กันกับผู้ถ่ายทอดและผู้สอน ในด้านความคาดหวังในสิ่งที่เรียน วิธีการ
เรียนหรือฝึกและส่วนอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการเรียนหรือฝึก ฉะนั้นควรมีการศึกษาในส่วนผู้รับการถ่าย
ทอดกับผู้ถ่ายทอด และผู้เรียนกับผู้สอนว่ามีปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อคุณภาพของผู้เรียน

1.8 ด้านขั้นตอนการถ่ายทอดการแกะสลักไม้แบบพื้นบ้าน หรือการสอนการแกะ
สลักไม้ในสถานศึกษาของผู้ถ่ายทอดกับผู้รับการถ่ายทอด หรือผู้สอนกับผู้เรียนต่างก็มีลักษณะที่คล้าย
คลึงกันและลักษณะเด่นของแต่ละวิธี เช่นแบบพื้นบ้านมุ่งเน้นขั้นตอนที่เป็นไปตามธรรมชาติจากจุด
ประสงค์ที่เน้นทักษะ ข้อเสียคือใช้เวลามากและขาดทิศทางที่ชัดเจน ส่วนในแบบของสถานศึกษา
หลักสูตรที่บูรณาการเองหลายวัตถุประสงค์ที่หลากหลายที่มีลักษณะกว้าง ผู้เรียนต้องรู้ทุกเรื่องทำให้
ขาดทักษะความชำนาญและความรักในอาชีพที่แท้จริง ฉะนั้นควรมีการศึกษาเฉพาะกรณีภายในขั้นตอน
การถ่ายทอด เช่นทักษะที่เกิดขึ้นใน 2 กลุ่ม มีอะไรบ้างที่ช่วงให้คุณภาพงานแกะสลักไม้ดีขึ้น เพื่อ
การพัฒนาขั้นตอนในสองกลุ่มนี้

1.9 ด้านเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ และวัตถุดิบในการปฏิบัติงานแกะสลักไม้ ในส่วน
แบบพื้นบ้านและแบบในสถานศึกษา ไม่มีการศึกษาค้นคว้าด้านคุณภาพเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์และวัตถุดิบ
แบบพื้นบ้านหรือสถานศึกษา ยังมีสิ่งเหล่านี้ใช้เฉพาะกลุ่ม การใช้วัตถุดิบที่ขาดการวางแผนเริ่มที่
ขาดแคลน ฉะนั้นควรมีการศึกษาค้นคว้าเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์และวัตถุดิบ ให้กว้างขวาง ไม่ใช่
เฉพาะกลุ่มผู้แกะสลักในชนบทหรือสาขาวิชาหัตถกรรมเท่านั้น

2. ข้อเสนอแนะการนำการวิจัยไปใช้

2.1 ด้านสถานะภาพของผู้ถ่ายทอดแบบพื้นบ้าน ทำให้ทราบว่าผู้ถ่ายทอดขาดการปฏิบัติงานทางด้านแกะสลักอย่างจริงจัง และต่อเนื่องสามารถนำไปใช้ในส่วนของสถานะภาพที่เกี่ยวข้องกับความสามารถปฏิบัติงานแกะสลักไม้ในด้านรูปแบบ วิธีการ จะช่วยให้ผู้มีอาชีพแกะสลักมีความสามารถเพิ่มมากขึ้น เช่นด้านรูปแบบไม่ต้องรอรับจากผู้ว่าจ้าง สามารถเป็นผู้นำทางรูปแบบและมีเอกลักษณ์ที่ชัดเจน ในส่วนของงานแกะสลักพื้นบ้าน มีวิธีการที่มีการดำเนินการแบบยั่งยืน สามารถวางแผนป้องกันปัญหาและอุปสรรคได้

2.2 ด้านสถานะภาพของผู้สอนการแกะสลักไม้ในสถานศึกษา จากที่พบว่ามีปัญหาด้านการขาดแคลนบุคลากรจากการเปลี่ยนวิธีการสรรหาผู้มีความรู้ความสามารถ จากบุคลากรในท้องถิ่นมาเป็นบุคคลประจำการ สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาด้านสถานะภาพของผู้สอนที่พึงประสงค์ในงานหัตถกรรม ควรมีลักษณะที่เป็นทั้งผู้ปฏิบัติงานที่เชี่ยวชาญและนักวิชาการที่มองการณ์ไกล สามารถร่วมแสดงความรู้ความสามารถในการกำหนดทิศทาง ในสาขาหัตถกรรม ได้มีเวลาในการฝึกฝนสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องด้วย จึงจะเป็นสถานะภาพที่เหมาะสมของผู้สอนงานอาชีพด้านหัตถกรรม

2.3 ด้านสถานะภาพของผู้รับการถ่ายทอดงานแกะสลักไม้ในแบบพื้นบ้าน จากที่พบว่ามีพื้นฐานการศึกษาต่ำขาดโอกาสทางการศึกษา ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของ การปฏิบัติงานในแนวทางใหม่ สามารถแก้ไขปัญหารูปแบบการให้ความรู้ด้านอาชีพหัตถกรรมสำหรับ ชุมชนชนบท สถานะภาพของผู้รับการถ่ายทอดงานแกะสลักไม้ในแบบพื้นบ้านจะมีส่วนสำคัญดังเช่น นายเพชร วิริยะ แห่งบ้านช่างนัก สันกำแพง เชียงใหม่ ที่ท่านมีการรับความรู้ในการพัฒนางานอาชีพแกะสลักไม้ที่เหมาะสม จนเป็นผู้นำชุมชนในหลาย ๆ ด้านสำหรับอาชีพแกะสลักไม้

2.4 ด้านสถานะภาพของผู้เรียน ในสถานศึกษาส่วนสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพการเรียนคือ พื้นความรู้เดิมของผู้เรียนส่วนใหญ่ ไม่สัมพันธ์กับเนื้อหาวิชาแกะสลัก 1 และแกะสลัก 2 สามารถนำไปใช้ในส่วนของการกำหนดลักษณะที่พึงประสงค์ ของผู้เรียนสาขาหัตถกรรมจะทราบได้ทันทีว่าผู้เรียนสาขางานหัตถกรรมควรมีลักษณะ เช่นไร

2.5 ด้านวัตถุประสงค์ที่ผู้ถ่ายทอดแบบพื้นบ้าน ใช้เป็นกรอบในการถ่ายทอดเสมือนหลักสูตรหรือลักษณะการเรียนรู้ ในสมัยบรรพกาล สามารถใช้ในการศึกษาผู้ถ่ายทอดที่มีความสามารถและความชำนาญด้านการแกะสลักไม้มาก ๆ จะทำให้ทราบแนวทางการกำหนดวัตถุประสงค์การถ่ายทอดได้ เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ท่านเหล่านั้นมีประสบการณ์

2.6 ด้านวัตถุประสงค์ของผู้สอน ในสถานศึกษาที่มีหลักสูตรสาขาวิชา และหลักสูตรรายวิชาเป็นข้อกำหนดในการเรียน มีการคาดหวัง ในลักษณะทฤษฎีสูงซึ่ง ไม่ใกล้เคียง ในทางปฏิบัติ ถ้ามีการกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรสาขาวิชา และหลักสูตรรายวิชา ในลักษณะที่เหมาะสมตามสภาพแล้วสามารถช่วยการเรียนรู้วิชาแกะสลัก 1 และแกะสลัก 2 มีความเหมาะสมตามลักษณะของสาขาวิชาที่ตนถนัดได้

2.7 ด้านวัตถุประสงค์ของผู้รับการถ่ายทอด ในแบบพื้นบ้านและผู้เรียนในสถานศึกษาสามารถนำไปใช้ศึกษาในส่วนของตัวผู้รับการถ่ายทอด และตัวผู้เรียนว่ามีการคาดหวังต่อการรับรู้การถ่ายทอด หรือการเรียนรู้ลักษณะใดบ้าง อันจะเป็นประโยชน์ในการกำหนดวัตถุประสงค์ของผู้ถ่ายทอดหรือผู้สอน

2.8 ด้านขั้นตอนการถ่ายทอดแกะสลักไม้แบบพื้นฐาน หรือการสอนการแกะสลักไม้ ในสถานศึกษา จากผลการศึกษาจะทำให้ทราบวิธีการที่ชาวบ้านถือปฏิบัติ และสั่งผู้สอนปฏิบัติ สามารถที่จะนำไปปรับหรือแก้ไข ในแต่ละส่วนที่มีลักษณะเด่นที่แตกต่างกัน เพื่อประโยชน์ในการเสริมขั้นตอนของพื้นบ้านและปรับบางส่วน ในสถานศึกษา

2.9 ด้านเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ และวัตถุดิบในการปฏิบัติงานและสลักไม้ทั้งใน ส่วนพื้นบ้านและในส่วนของสถานศึกษา ซึ่งขาดการพัฒนาในส่วนของเครื่องมือ และขาดการจัดการวางแผนในการใช้วัตถุดิบ อันได้แก่ ไม้ การวิจัยทำให้ทราบถึงลักษณะของข้อกำหนดของคุณสมบัติของวัตถุดิบ หรือไม้ที่เหมาะสมกับงานแกะสลัก จึงเป็นข้อกำหนดในการหาวัสดุทดแทนชนิดอื่น ๆ